

Kunnen alle kinderen op ons rekenen?

*Hoe leraren met hoge en positieve verwachtingen
het verschil (kunnen) maken
voor alle leerlingen.*

Redwane Bouttaouane

Programmaleider – Stichting Het Leerinstituut

Docent - Master Educational Needs

Redwane@hetleerinstituut.nl

Redwane Bouttaouane,

Programmameider & Onderwijstrainer (Stichting Het Leerinstituut)

Docent Master Educational Needs (Fontys OSO - Tilburg)

Auteur: - *Benut het leerpotentieel van alle leerlingen* (2023)

- *Wat schoolleiders met hoge verwachtingen doen* (verwacht in 2025)

Opleidingsachtergrond:

- Onderwijswetenschappen
- Master Educational Needs
- Pabo

Expertise op thema:

- Cognitieve Psychologie - (werking van het brein & motivatie)
- Hoge positieve verwachtingen (op leerkracht en MT-niveau)
- Leerkrachtprofessionalisering & Leiderschap

> FOR SOCIETY

HetLeerinstituut®

Kinderrechtenverdrag

A group of children's hands of various skin tones are cupped together, holding a small, colorful globe of the Earth. The globe is painted with blue oceans and green continents. The background is slightly blurred, showing more children's hands and clothing.

Artikel 28

Kern: Elk kind heeft recht op onderwijs.

Artikel 29

Kern: Het onderwijs aan kinderen moet gericht zijn op de volledige ontplooiing van het kind. → (hoge verwachtingen is voorwaardelijk)

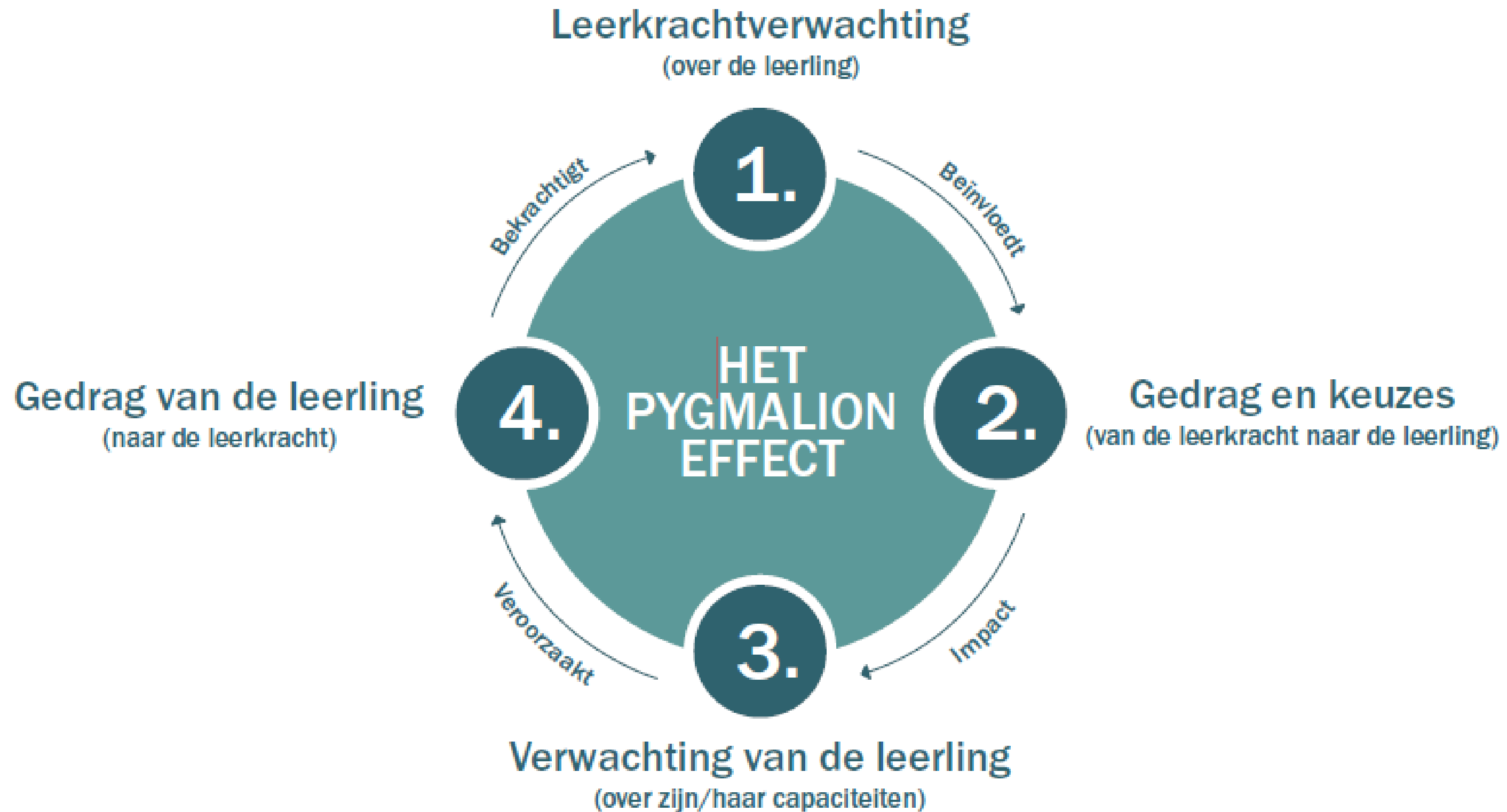
'Jouw verwachtingen zijn hun kansen'

Het eerste onderzoek naar leerkrachtverwachtingen;
Jacobson & Rosenthal (1968)

- **Onderzoek**: 'In welke mate hebben leerkrachtverwachtingen invloed op de cognitieve leerprestaties?'
- **IQ-test** (start schooljaar) \rightarrow **Random verdeling** \rightarrow **Leerkloof toegenomen** (eind schooljaar)
- **Conclusie**: overtuiging dat leraren anders omgaan met (groepen) leerlingen en dat dit een sterke impact heeft op het gedrag en de leerprestaties van leerlingen.

Pygmalion in the classroom (Jacobson & Rosenthal, 1968)

Hoe sensitief zijn leerlingen in het aflezen van welke verwachtingen leraren van hen hebben?

- **Leerlingen zijn sensitief genoeg om in te zien hoe leraren over hen denken.**
- **Dit heeft invloed op het gedrag van leerlingen**
doorzettingsvermogen, motivatie, zelfregulatie
- **Leerlingen presteren conform de verwachtingen van leraren**
dit werkt bevestigend voor leraren 'aha-ik had het juist ingeschat'

De stem van het kind

“De groene groep betekent dat je echt heel slim bent en moeilijke sommen kunt maken. Dan heb je oranje en paars, dat is bijna net zo goed, maar met meer hulp. Geel en rood krijgen makkelijker werk en als je er echt niets van begrijpt zit je in blauw.”

Observatie tijdens een rekenles:

Leerling: ‘Juf ik ben klaar met opdracht 1 en 2, mag ik opdracht 3 maken?’

Lkr: ‘Nee, dit hoef jij niet te doen’

(Denessen, 2018; Marks, 2017)

Hoe vormen onderwijsprofessionals verwachtingen van leerlingen?

Grote invloed

- Eerdere prestaties
- Sociale achtergrond (SES)
- Gender ('Jongens zijn beter dan meiden')
- Diagnostische labels

Kleine invloed

- Uiterlijk
- Broers - zusjes
- Naam
- Taalgebruik
- Persoonlijkheid en sociale vaardigheden

(Weinstein, 2004; Gentrup et al., 2019)

▲ © Getty Images

Heet je Florentine of Destiny? Dat maakt nogal wat uit voor je schoolcarrière: 'Namen zijn niet neutraal'

Hoog IQ wordt bij witte jongen veel eerder opgemerkt dan bij meisje van kleur: 'We hebben een bord voor onze kop'

Meer dan de helft van de hoogbegaafde kinderen in Nederland wordt niet herkend door hun leerkracht en meisjes met een bovengemiddelde intelligentie worden nog minder snel herkend. Bij meisjes van van kleur wordt het IQ helemaal vaak onderschat.

Josselin Gordijn 24 september 2024, 03:00

De feiten op een rij: Verschillen tussen jongens en meisjes

- 1. Prestatieverschillen al op jonge leeftijd:** Verschillen in rekenvaardigheden tussen jongens en meisjes worden al gezien in de vroege basisschoolleeftijd (groep 3/4) (Udding, 2019)
- 2. Referentietoetsen Rekenen:** Jongens scoren gemiddeld hoger dan meisjes (Inspectie v/h Onderwijs, 2018;19)
- 3. Eindexamens Wiskunde:** Kleine verschillen, jongens scoren soms iets hoger (CBS, 2019)
- 4. Interesse en zelfbeeld:** Jongens geven vaker aan een positieve houding ten opzichte van wiskunde te hebben, terwijl meisjes minder zelfvertrouwen ervaren in dit vak (Van den Heuvel-Panhuizen & Vermeer, 1999)
- 5. Internationale vergelijking:** Wereldwijd scoren jongens hoger op Wiskunde (OESO/PISA, 2018)

Maar ook...

Steeds meer studies benadrukken dat jongens en meisjes over het algemeen vergelijkbare cognitieve vermogens hebben..

(Driessen & Langen, 2010; Reilly & Neumann, 2013; Else-Quest, Hyde & Linn, 2010; Stoet & Geary, 2013)

Hoe benut je het leerpotentieel van alle leerlingen?

Hoge en positieve verwachtingen van alle leerlingen

Hoge → Gaat over waar we de lat plaatsen voor leerlingen (inschatting van leren / 'JOL')

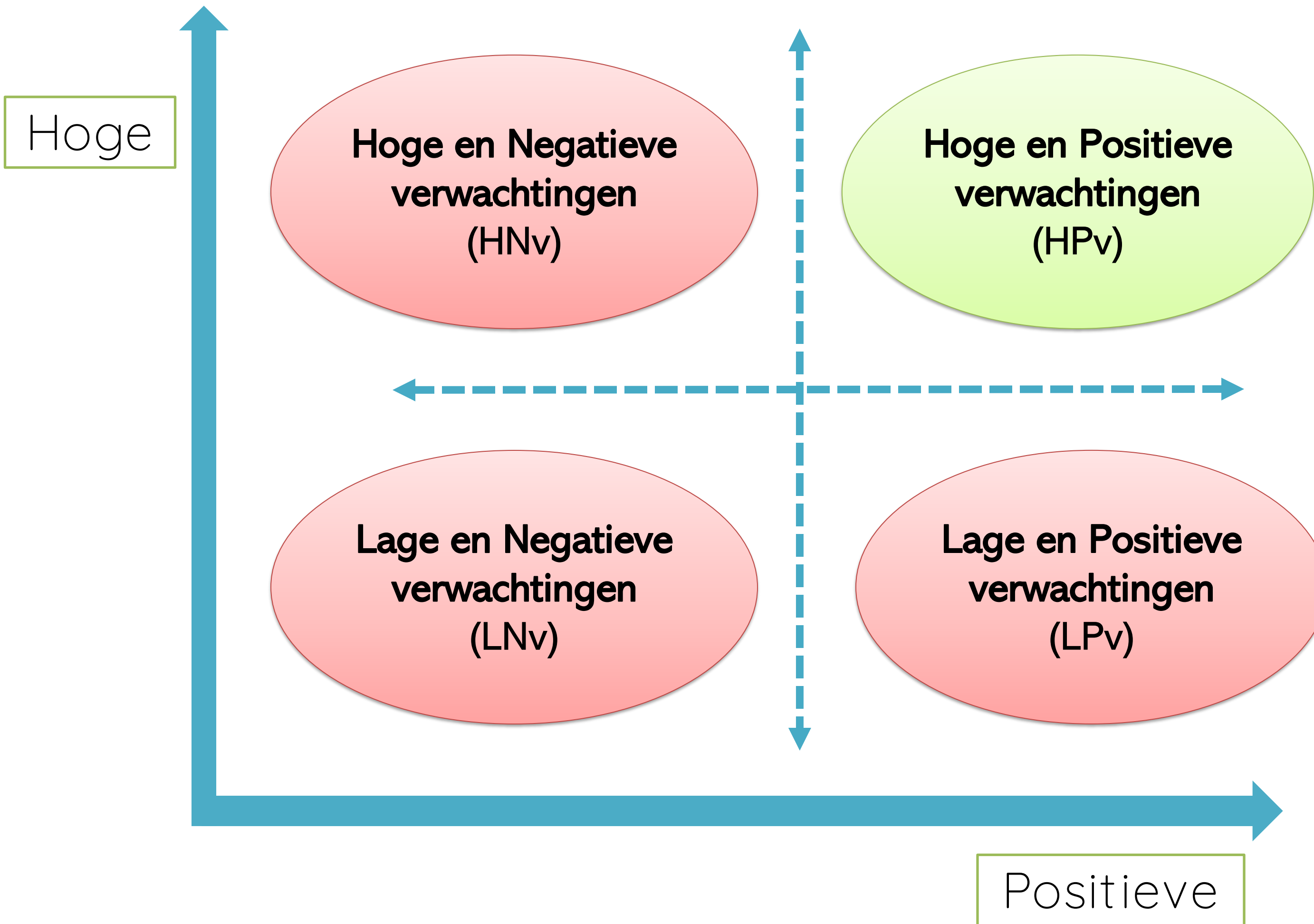
- 1. het actuele leerniveau zo nauwkeurig mogelijk bepalen
- 2. het toekomstige leerniveau zo nauwkeurig mogelijk inschatten.

Positieve → In welke mate hebben leraren de

- overtuiging dat leerlingen over deze 'denkbeeldige lat' kunnen springen en
- onderwijskundige bekwaamheid (pedagogisch/didactisch) om leerlingen hier optimaal bij te steunen.

Matrix van leerkrachtverwachtingen (Bouttaouane, 2023)

Voorbeelden van groepen leerlingen waar potentie onderbenut blijft

Uit onderzoek blijkt:

- Kinderen die in **groep 3** laag worden ingeschat, schatten we in **groep 8** nog steeds laag in (rekenen; kinderen in stergroepjes blijven vaak 'sterkinderen')
- **Kinderen met het Syndroom van Down** ontwikkelen cognitief- en sociaal emotioneel veel beter dan het maatschappelijk beeld dat van deze groep kinderen bestaat.
- **Vmbo leerlingen** (de sterkst presterende vmbo leerlingen presteren op hetzelfde niveau als de zwakst presterende vwo-leerlingen)

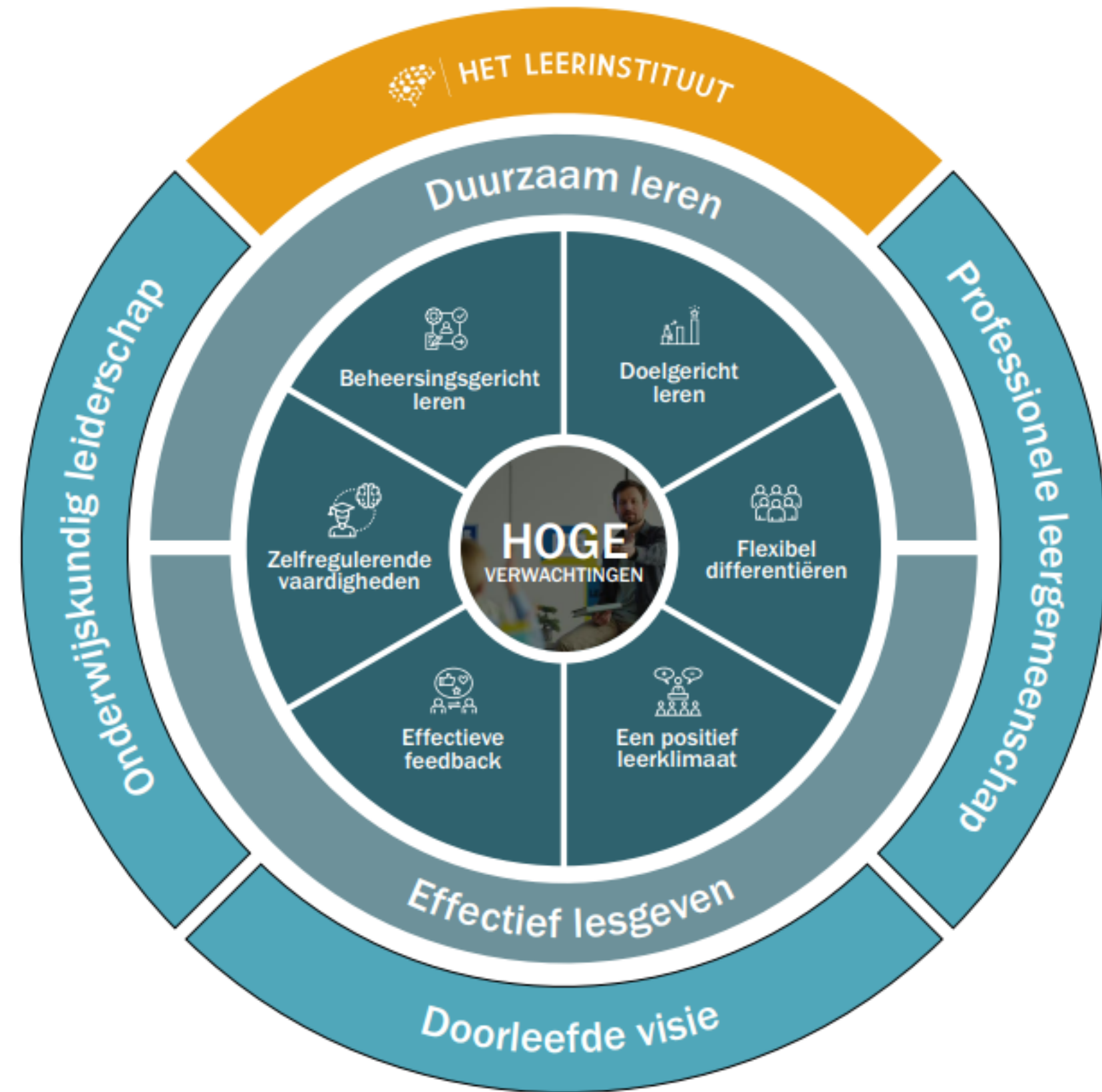
LESGEVEN VANUIT HOGE VERWACHTINGEN

Hoge Positieve Verwachtingen → Klaslokaal:

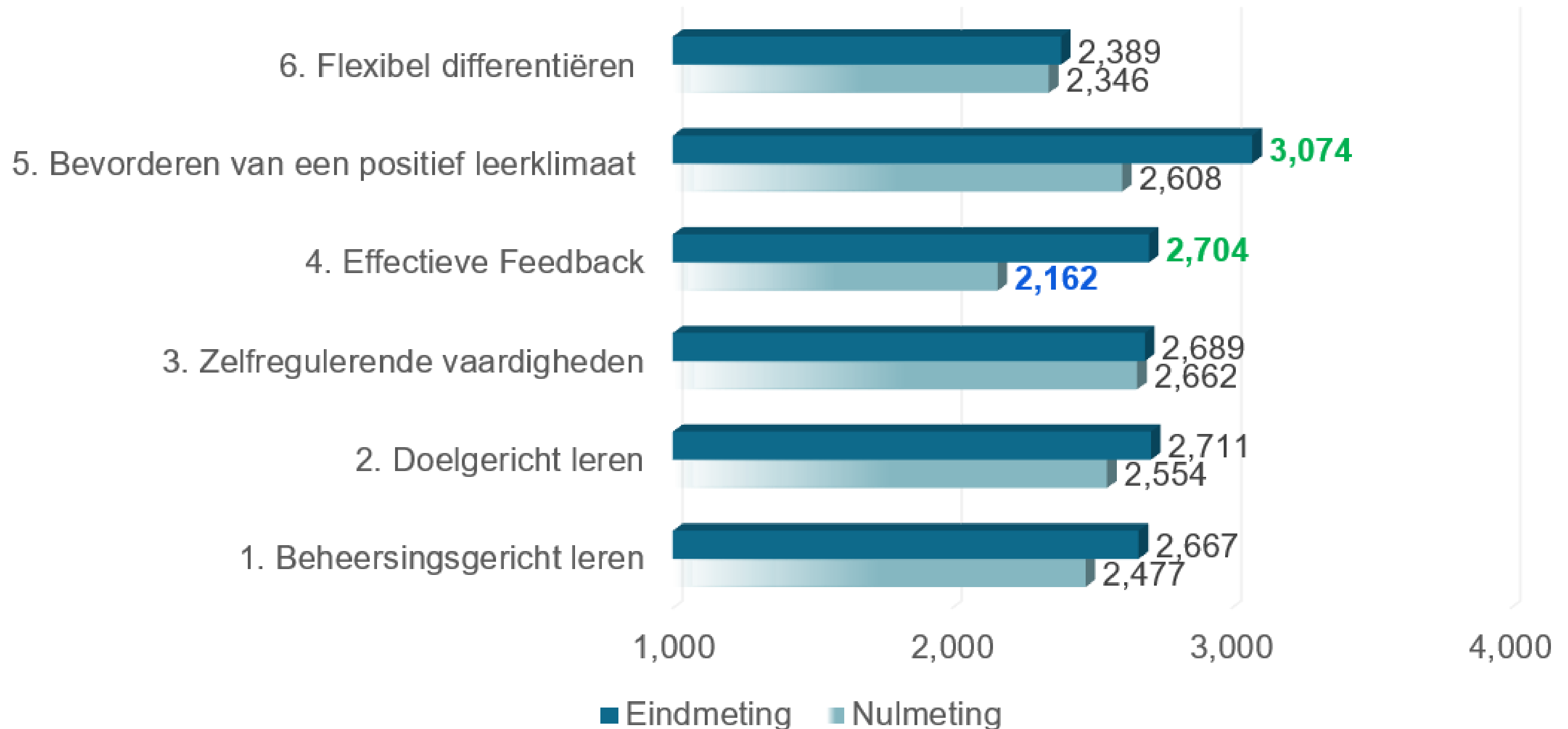
- ❖ We **hebben** hoge verwachtingen van alle leerlingen
(mindset/overtuigingen/verwachtingen/mentale beelden)
- ❖ We **handelen** pedagogisch en didactisch vanuit hoge verwachtingen (pedagogisch-didactische bekwaamdheid)

Hoge Positieve Verwachtingen → Schoolniveau:

- ❖ Een leercultuur van hoge & positieve verwachtingen van elkaar (als onderwijsprofessionals)

Vergelijking nulmeting & eindmeting

Totaalbeeld: kwaliteit van onderwijs vanuit hoge en positieve verwachtingen (+1200 observaties)

Lesobservaties
2,65

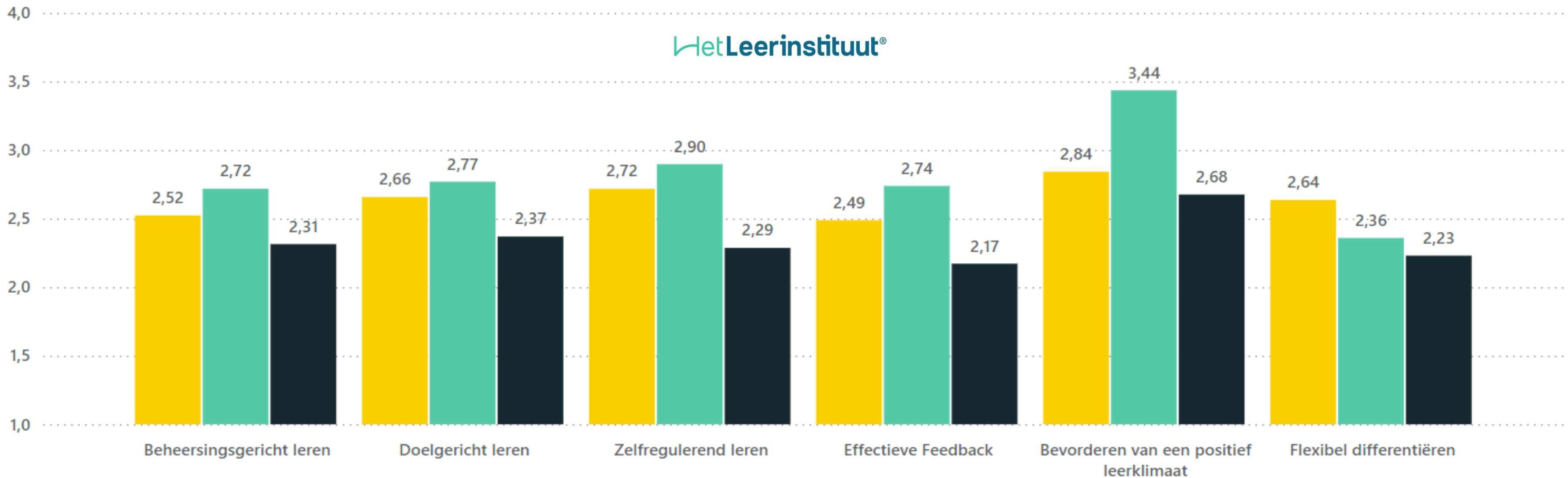
Zelfevaluatie
2,82

Leerlingfeedback
2,34

Gemiddelde beoordeling per bouwsteen per Type meting

1. Ontwikkelpunt, 2. Lerend, 3. Bekwaam, 4. Gevorderd

● Lesobservaties ● Zelfevaluatie ● Leerlingfeedback

Het *'eerlijke'* verhaal

